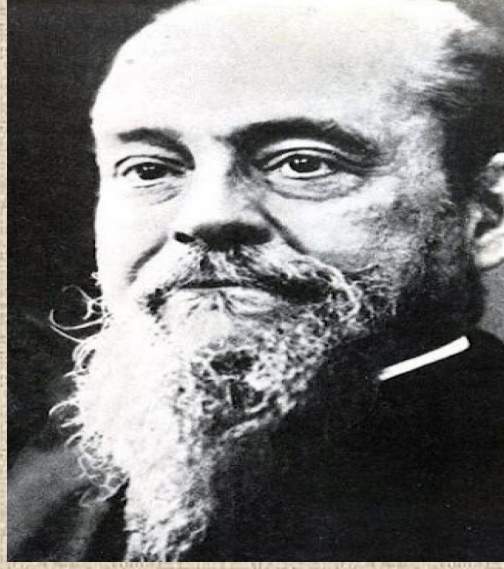

MODERN İKTİSAT BİLİMİNİN KURUCULARI

Modern iktisat biliminin önemli kurucularından olan,

VILFREDO PARETO

(Lozan Üniversitesi, İsviçre)

"Akıl ve Toplum, Seçkinlerin Yükselişi ve Düşüşü, Pareto Seçim Teorisi, Sosyalist Sistemler" gibi çalışmalarıyla iktisat biliminin unutulmazları arasında yer almıştır.

VILFREDO PARETO (1848 - 1923)

Yaşam Öyküsü: Ünlü bir İtalyan ekonomisti ve sosyologu olarak bilinir. 1848'de Paris'te doğdu. Babası, İtalyan ihtilalcisi Mazzi'nin taraftarlarından olduğu için, 1836'da Cenova'dan Fransa'ya göç etmiş ve bir Fransız'la evlenmiş ve Pareto bu evlilikten doğmuştu. 10 yaşındayken sürgünler için çıkan bir af sonucu ailesiyle birlikte İtalya'ya döndü. 1889'da Dina olarak bilinen Rus Kontesi ile evlendi. 1898'de amcasından iki milyon liradan daha yüksek değerinde miras kaldı. Daha sonra karısı terk etti ve iki yıl sonra yirmi iki yaşındaki Regis ile Genova Gölü kıyısında sakin bir hayat yaşamaya devam etti. "Celigny'nin yalnız düşünürü" olarak bilinen Pareto, 1923 yılında vefat etmiştir.

Eğitim-Kariyer: İtalya'da fizik ve matematik öğrenimi gördükten sonra 1869'da Torino Teknik Üniversitesi'nde fizik doktorası aldı. 1870'ten 1892'ye değin iki İtalyan demiryolu şirketinde mühendis ve yönetici olarak çalıştı. Londra demir borsasında yaptığı spekülasyonlardan doğan büyük kayıplar nedeniyle sıkıntı yaşadı. Daha sonra ekonomiyle ilgilendi. Boş zamanlarında genel ekonomik ve toplumsal sorunlar üzerinde araştırmalar yaptı ve konferanslar verdi. 1882'de parlamento seçimlerine liberallerden aday oldu, fakat kazanamadı. Bir yıl sonra mesleğini bıraktı ve İsviçre'ye yerleşti. Hayatını "Giornale degli Economisti"ye köşe yazarlığı yaparak kazanmaya başladı. 1892 yılında Walras ile tanıştı. Walras, o yıllarda düşüncelerinin gerekli ilgiyi çekmemesinden yakınıyordu, üniversiteden istifa etmek üzereydi. Kendisini anlayan birini bulmaktan çok mutlu oldu ve birlikte çalıştılar. 1892'de iktisat profesörü olarak yeni bir kariyere başladı ve Lozan Üniversitesi'nde Walras'ın yerini aldı. 1896-97 yıllarında ilk önemli eseri olan Cour d'economie Politique'i yazdı. 1902-1903 arasında Systemes Socialistes'i, 1906'da Manuale di Economia Politica ve 1916'da Trattato di Sociologia Generale'yi yazdı. Hayatının sonlarına doğru İtalyan Faşist hükümetince Senato'ya atandı. Mussolini tarafından böyle bir mevkiye layık görülmesinin nedeni düşüncelerindeki değişiklikti. 50 yaşına değin liberal ve demokratik görüşlere bağlı kalan Pareto, daha sonra sosyalist görüşlerle birlikte, liberal ve demokratik fikirlere de şiddetle çatan yazılar yazdı. Sosyoloji konusunda yaptığı çalışmalarda tümüyle elitçi fikirleri savunmuştur. Bu tür fikirleri Mussolini rejimince takdirle karşılanmış, ancak Walras'la dostluğu bu yüzden bozulmuştur. Kürsüsünden ise 1911 yılında ayrıldı.

İktisat Bilimine Katkıları: Ordinal faydanın kullanılmasıyla da genel dengenin bulunabileceğini göstermiş ve bugün kendi adıyla anılan optimalite analizini bulmuştur. Marjinal fayda bilgisini genişletmiş, yarardan satın almaya doğru değil, satın alma hareketinin kendisinde yararı görmüştür. Yani tüketici bir malı kendisi için yararlı olduğu için satın almaya karar verir. Ayrı fertler için bir ürünün yararını sayılabilir birimlere ya da niceliklere ayırma problemini Pareto Seçim Teorisi'yle halletmeye çalıştı. Bu kuramda "yazar" kavramının yerine "tercih çizelgesi" kavramını koydu. Buna göre, her ne kadar satın alan kişi ayrı ayrı ürünlerin kendisi için yararlarının büyüklüğünü tam olarak belirtmiyorsa da, kararını verirken o anda hangi ürünün kendisi için en yararlı olduğunu bilmektedir. Pareto bir ulusun ekonomisinde olası olan denge durumlarını araştırırken, adını kendisinden alan optimum'u buldu. Matematiksel yöntemlerle kanıtladığı ekonomik duruma göre, bu duruma ulaşılması halinde insanların yararlı mallara ve hizmetlere olan gereksinimleri, en iyi biçimde tatmin edilmiş olur. Bununla modern refah teorisinin temellerini kurmuş oldu. Genel refah düzeyi ancak, başka bir kişinin yararını azaltmadan en az bir kişinin sağladığı yararda bir artış sağlanabileceği zaman yükseltilebilir.